

PRZESTRZENNE UWARUNKOWANIA OBSŁUGI PRODUKCYJNEJ ROLNICTWA

Maria A. Szczur

W związku ze stałym wzrostem realizowanych inwestycji usługowych i ich decydującej społeczno-gospodarczej roli w tworzeniu nowego oblicza wsi i rolnictwa — problem lokalizacji usług nabiera coraz większego znaczenia. Od właściwego rozmieszczenia ośrodków usługowych zależy w dużym stopniu realizacja nie tylko bieżących, ale i generalnych celów polityki rolnej oraz efektywności samych usług. Odpowiednio zlokalizowane, należycie materialnie wyposażone, dobrze funkcjonujące ośrodki usługowe mogą wpływać dodatnio na wielkość produkcji rolniczej, jej strukturę i jakość produktów, czyli mogą spełniać funkcję aktywizującą w stosunku do położonych wokół nich obszarów rolnych.

Przy omawianiu problemu przestrzennego kształtowania usług należy zwrócić uwagę na czynniki warunkujące ich strukturę i rozwój.

1. Cel produkcji i jej specyfika. Należy mieć tu na uwadze różne potrzeby poszczególnych działów i gałęzi gospodarki rolnej. Struktura i rozwój usług produkcyjnych muszą być scharmonizowane ze strukturą produkcji rolnej na danym terenie. Fakt, że na przykład produkcja roślinna jest wybitnie produkcją sezonową powoduje, że popyt na określone rodzaje usług występuje tylko w krótkich okresach. Znaczna część potencjału usługowego może być zatem efektywnie wykorzystana tylko przez pewien okres w ciągu roku.

2. Zróżnicowana struktura organizacji produkcji. Inne potrzeby usługowe zgłaszają wielkotowarowe a inne drobnotowarowe gospodarstwa. W zakresie np. technicznej obsługi rolnictwa i weterynaryjnej gospodarstwa uspołecznione mogą korzystać z systemu powszechnego usług, natomiast obsługa agro- i zootechniczna oraz zaopatrzenia i zbytu wymaga innych rozwiązań. W gospodarce wielkotowarowej wiele funkcji usługowych staje się z natury rzeczy zbyt rzadkie. Są one wykonywane przez własnych specjalistów i we własnym zakresie. W to miejsce potrzebne są inne rodzaje usług związanych z wielkoobszarową i wielkotowarową

strukturą, np. usługi agrolotnicze, transportowe i przemysłowe. Zróżnicowana struktura gospodarstw indywidualnych pod względem obszaru gospodarstwa, poziomu wyposażenia w trwałe środki produkcji, zasobów siły roboczej, wielkości produkcji towarowej, kierunków produkcji, dochodowości itp. stwarza także różny popyt na usługi.

3. Zmienność zagospodarowania obszarów rolnych w czasie i przestrzeni. Wzrost udziału sektora uspołecznionego oraz rozwój stosunków kooperacyjnych między gospodarstwami państwowymi i spółdzielczymi a indywidualnymi stwarzają nowe warunki obsługi produkcyjnej gospodarstw indywidualnych. Kooperacja produkcyjna wspomagana jest kooperacją w zakresie usług. W takim układzie zmniejsza się rola i zadania instytucji usługowych, głównie gminnych spółdzielni zaopatrzenia i zbytu, spółdzielni kółek rolniczych i gminnej służby rolnej. Ich rolę przejmują państwowe gospodarstwa rolne czy też rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Zjawiska te wymagają opracowania innych form obsługi rolnictwa. Pewne próby w tym zakresie podjęło Kętrzyńskie Zjednoczenie Rolno-Przemysłowe. Przejęło ono na terenie swego działania spółdzielnie kółek rolniczych, gminną służbę rolną oraz służbę surowcową. Na tej bazie i w oparciu o swoje środki utworzono Zakłady Obsługi Rolnictwa Indywidualnego (ZORI).

4. Przestrzenna lokalizacja usług wiąże się ściśle z systemem osadniczym. Ze względu na to musi być ona podporządkowana polityce osadniczej, tj. zasadom kształtowania ośrodków usługowo-mieszkaniowych i techniczno-gospodarczych związanych funkcjonalnie i przestrzennie z całością układu osadniczego. Za podstawę kształtowania funkcjonalno-przestrzennej struktury obszarów wiejskich przyjmuje się ogólną zasadę możliwie pełnej koncentracji zainwestowania mieszkaniowego, usługowego i produkcyjnego w miejscowości gminnej, tj. względnie szybkiego wykształcenia gminnych wielofunkcyjnych ośrodków obsługi ludności i rolnictwa oraz zarządzania i koordynacji działalności usługowej, produkcyjnej i inwestycyjnej na obszarze gminy. Zakres uprawnień i zadań gmin sprawił, że ośrodek ten jest w systemie zarządzania, koordynacji i organizacji produkcji najważniejszym i podstawowym ogniwem w sieci osadniczej kraju na obszarach wiejskich. Wychodząc z tego założenia, należy przyjąć odpowiadający tym zadaniom podstawowy zbiór jednostek usługowych, który warunkowałby wypełnienie zadań społeczno-gospodarczych przypisanych gminom.

Należy zresztą sądzić, że podział na gminy na długie lata przesądził o kierunku rozwoju osadnictwa na obszarach wiejskich, a tym samym o lokalizacji podstawowych urządzeń infrastruktury społecznej i gospodarczej.

Koordynacja programowania i realizacji inwestycji w czasie i prze-

strzeni wymaga przyjęcia jednolitych ramowych założeń przestrzenno-funkcjonalnej sieci urządzeń usługowych. Dobór instytucji usługowych i ich rejonów obsługi zawarty w przedstawionym schemacie oparto o: doświadczenia ogólnokrajowe, zalecenia resortów i branż oraz wzorowano się na pracach T. Kachniarza¹.

Uporządkowany hierarchicznie zbiór urządzeń usługowych tworzy powszechny system obsługi rolnictwa.

Punktem wyjścia do rozmieszczenia instytucji usługowych według poziomów hierarchicznych jest poziom gminny. Wyróżniony w nim zakres obsługi określić należy jako podstawowy. Jak widać w prezentowanym schemacie poziom gminny skupia większość obiektów obsługi rolnictwa. W przypadku punktów obsługowo-konserwacyjnych, punktów weterynaryjnych, punktów inseminacyjnych, sezonowych punktów skupu i zlewni mleka, rejon obsługi obejmuje teren jednej lub paru wsi. Z uwagi jednak na rozwój transportu istnienie rozproszonej sieci wymienionych obiektów będzie w przyszłości nieuzasadnione. Jedynie istnienie rozproszonej sieci punktów obsługowo-konserwacyjnych jest uzasadnione, a nawet wskazane z racji na postępujący rozwój mechanizacji i wzrost zapotrzebowania rolnictwa w sprzęt rolniczy.

Podstawowy zakres asortymentowy obsługi rolnictwa nie oznacza oczywiście stosowania tych samych parametrów (wielkości urządzeń) dla różnej wielkości gmin. Obok podstawowego (gminnego) zakresu obsługi w systemie obsługi rolnictwa istnieją urządzenia (obiekty) które nie mogą być umieszczone w każdej gminie ze względu na wymogi ekonomiki ich funkcjonowania, a jednocześnie nie są one potrzebne w każdej gminie z punktu widzenia warunków wypełniania przez nie zadań społeczno-gospodarczych. Istnieje zatem:

— poziom hierarchiczny (drugi) obejmujący swoim zasięgiem teren kilku gmin. Dotyczy to usług wyższego rzędu: weterynaryjnych (lecznice, ekipy dezynfekcyjne) chemizacyjnych (stacje kwarantanny i ochrony roślin), technicznych (państwowe ośrodki maszynowe) handlowych (składnice maszyn i części zamienych), budowlanych (przedsiębiorstwa budownictwa rolniczego, rejonowe zakłady budownictwa wiejskiego), melioracyjnych (rejonowe przedsiębiorstwa melioracyjne).

— poziom hierarchiczny wojewódzki (trzeci) obejmujący usługi do-

¹ T. Kachniarz: Materiały do programowania urządzeń obsługi w zespole osadniczym powiatu. (W:) Materiały do sporządzania projektów planów miejscowych. IUA, Warszawa 1965. System obsługi wsi. (W:) Materiały do sporządzania i aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin (referaty autorskie) IUA, Warszawa 1973. System obsługi wsi w nowym układzie gmin. Miasto, nr 1, 1973, s. 12-15. Kierunki i zasady przestrzennego zagospodarowania wsi. PWN, Warszawa 1975.

Schemat struktury terytorialnej powszechnego systemu obsługi rolnictwa

Grupa urządzeń	Poziom 1 rejon gminy	Poziom 2 rejon ponadgminny	Poziom 3 rejon wojewódzki	Poziom 4 rejon ponadwojewódzki
Obsługa administracyjno-doradcza	gminna służba rolno, służba surowcowo-żywnościowa spółdzielni mleczarskiej		służba specjalistyczna: WOPR, zrzeszeń branżowych, zespoły rzeczoznawców i poradnictwa SITR	instytuty naukowe
Obsługa finansowa i ubezpieczeniowa	bank spółdzielczy, punkt informacyjno-akwizycyjny w urzędzie gminnym	inspektorat PZU	bank gospodarki żywnościowej	
Obsługa techniczna i weterynaryjna	gminny punkt unasieniania zwierząt, przychodnia weterynaryjna lub punkt weterynaryjny	lecznica (przychodnia specjalistyczna), ekipa dezynfekcyjna, Rej. Wet. Inspekcja sanitarna	stacja hodowli i unasieniania zwierząt	
Obsługa techniczna agro-techniczna	zakład mechanizacyjny i chemizacyjny spółdzielni kółek rolniczych	oddział wojew. stacji kwarantanny i ochrony roślin	wojewódzka stacja kwarantanny i ochrony roślin	WSK-Swidnik, wydział usług agrolotniczych, WSK-Okęcie, zakład usług agrolotniczych
Obsługa techniczna	punkt obsługowo-konserwacyjny, stacja obsługowo-konserwacyjna, rejonowa stacja obsługi; spółdzielnie rzemieślnicze i rzemiosło prywatne, spółdzielnie pracy zrzeszone w związkach branżowych	państwowy ośrodek maszynowy		

Obsługa handlowa	baza zaopatrzenia i zbytu GS „Samopomoc Chłopska”, punkty skupu: zbóż, nasion, ziemniaków, zwierząt, owoców i warzyw, skór surowych, surowców wtórnych, jaj, pierza, zlewnie mleka; punkty zaopatrzenia w: nawozy mineralne, środki ochrony roślin, pasze, opał, niektóre maszyny, narzędzia rolnicze i części zamienne	terenowy oddział przeds. hurtowych, składnice maszyn i części zamiennych z zamiennymi	wojewódzkie przeds. handlu sprzętem rolniczym i częściami	specjalistyczne bazy zbytu części zamien-nych
Obsługa budowlana	inspektor budowlany w urzędzie gminnym, zakład usług remontowo-budowlanych spółdzielni kółek rolniczych, zakład usług remontowo-budowlanych gminnej spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, spółdzielnie rzemieślnicze i rzemiosło prywatne, spółdzielnie pracy zrzeszone w krajowych branżowych związkach spółdzielczych	zespół usług projektowych, rejonowy zakład budownictwa wiejskiego, przedsiębiorstwo budownictwa rolniczego	wojewódzka spółdzielnia budownictwa wiejskiego, przedsiębiorstwo budownictwa rolniczego	przedsiębiorstwo mechanizacji produkcji zwierzęcej „Metrozet” i inne specjalistyczne przedsiębiorstwa budownictwa rolniczego
Obsługa transportowa	stanowisko usług transportowych gminnej spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, zakład usług transportowych spółdzielni kółek rolniczych	oddział spółdzielni transportu wiejskiego	wojewódzkie spółdzielnie transportu wiejskiego	
Obsługa melioracyjna i zaopatrzenia w wodę		rejonowe przedsiębiorstwo melioracyjne		przedsiębiorstwa zaopatrzenia rolnictwa w wodę „Wodrol”, przedsiębiorstwa konserwacji urządzeń wodnych i melioracyjnych

radztwa specjalistycznego (wojewódzkich ośrodków postępu rolniczego, zrzeszeń branżowych, zespołów rzeczoznawców i poradnictwa SITR), stacje hodowli i unasienniania zwierząt. Są to poza tym ośrodki administracji i zarządzania.

— poziom ponadwojewódzki — obejmuje usługi doradczo-konsultacyjne instytutów naukowych, agrolotnicze, handlowe (specjalistyczne bazy zbytu części zamiennych), budowlane (przedsiębiorstwa mechanizacji produkcji zwierzęcej „Metrozet” i inne specjalistyczne przedsiębiorstwa budownictwa rolniczego), melioracyjne i zaopatrzenia rolnictwa w wodę. Zgodnie z przedstawionym schematem powszechnego systemu obsługi rolnictwa, na terenie gminy, a ściśle w ośrodku gminnym powinny być zlokalizowane: gminna spółdzielnia zaopatrzenia i zbytu (GS), spółdzielnia kółek rolniczych (SKR), bank spółdzielczy (BS), państwowy zakład lecznictwa zwierząt (PZLZ), gminy (punkt unasienniania zwierząt).

Kolejnym czynnikiem warunkującym przestrzenne kształtowanie struktury i rozwoju usług jest istniejący stan zainwestowania sieci osadniczej w obiekty usługowe. Na 2070 obecnie istniejących gmin, na terenie 1406 (67,9%) występują cztery podstawowe instytucje, tj. GS, SKR, BS i PZLZ, w 426 (20,6%) trzy instytucje, w 188 (9,1%) — tylko dwie, w 45 (2,2%) jedna i w pięciu gminach żadna (tab. 1).

Analizując zjawisko zainwestowania gmin w podstawowe instytucje obsługujące rolnictwo w podziale na makroregiony, należy zauważyć, że stosunkowo najgorsza sytuacja pod tym względem jest w makroregionie

Tabela 1

Liczba gmin, na terenie których występują (4, 3, 2, 1, 0) instytucje obsługujące rolnictwo

Makroregiony	Liczba gmin ogółem	Liczba występujących instytucji				
		4	3	2	1	0
I — środkowy	320	221	69	25	5	0
II — północno-wschodni	216	144	47	22	2	1
III — północny	196	123	37	27	8	1
IV — południowy	203	119	47	24	10	3
V — południowo-wschodni	348	223	84	29	12	0
VI — środkowowschodni	235	183	40	12	0	0
VII — środkowozachodni	314	239	50	23	2	0
VIII — południowo-zachodni	238	154	52	26	6	0
Ogółem	2070	1406	426	188	45	5
Procent	100	67,9	20,6	9,1	2,2	0,2

Źródło: Wykazy rozmieszczenia instytucji usługowych uzyskane w CZRS „Samopomoc Chłopska”, CZBGŻ, CZKR, Departamentu Weterynarii Min. Rolnictwa — według stanu w 1978 roku,

południowym i południowo-wschodnim, natomiast najlepsza w makroregionie środkowowschodnim i środkowozachodnim. Najczęściej nie występującą instytucją są państwowe zakłady lecznictwa zwierząt, nie ma ich bowiem w 358 gminach, w 327 nie ma banku spółdzielczego, w 254 — spółdzielni kółek rolniczych i w 49 — gminnej spółdzielni zaopatrzenia i zbytu (tab. 2).

Tabela 2

Liczba gmin, na terenie których nie występują wybrane instytucje, w podziale na makroregiony społeczno-gospodarcze

Makroregiony	Liczba gmin ogółem	Liczba gmin, na terenie których nie występuje			
		GS	BS	SKR	PZLZ
I — środkowy	320	5	67	9	48
II — północno-wschodni	216	4	28	44	26
III — północny	196	8	46	44	30
IV — południowy	203	8	47	43	69
V — południowo-wschodni	348	17	48	48	75
VI — środkowowschodni	235	3	24	9	28
VII — środkowozachodni	314	1	36	19	50
VIII — południowo-zachodni	238	3	31	38	32
Ogółem	2070	49	327	254	358
Procent	100	2,4	15,8	12,3	17,3

Jak zrealizowana jest zasada wielobranżowych centrów usługowych w ośrodku gminnym, ukazują dane liczbowe zawarte w tabeli 3 i 4. Na 2070 ośrodków gminnych, w 1863 (90^{0/0}) działa GS, w 1475 (71,3^{0/0}) SKR, w 1533 (74,1^{0/0}) PZLZ, w 1 689 (81,6^{0/0}) i BS (tab. 3). Wymienione cztery instytucje skoncentrowane występują w 1014 (49,0^{0/0}) miejscowościach gminnych, trzy instytucje w 597 (28,9^{0/0}), dwie w 305 (14,7^{0/0}), jedna instytucja w 120 ośrodkach (5,8^{0/0}) i w 34 ośrodkach (1,6^{0/0}) nie występuje żadna z wymienionych instytucji (tab. 4).

Najwyższy stopień koncentracji wymienionych czterech podstawowych instytucji występuje w makroregionie II, tj. północno-wschodnim; 60,2^{0/0} ośrodków ma 4 instytucje, 4 lub 3 instytucje występują w 86,1^{0/0} ośrodków. W makroregionie VI — środkowowschodnim — 55,7^{0/0} ośrodków ma 4 instytucje, 4 lub 3 instytucje występują w 86,3^{0/0}. Najniższy stopień koncentracji występuje w województwach makroregionu południowego i południowo-wschodniego.

Do tak ukształtowanego obrazu przyczynił się w decydującym stopniu system organizacji administracji terenowej i to począwszy już od zabórów. Były zabór austriacki posiadał system gmin jednowioskowych, każ-

Tabela 3

Liczba ośrodków gminnych, w których zlokalizowane są GS, BS, SKR i PZLZ

Makroregiony	Liczba gmin ogółem	GS	BS	SKR	PZLZ
I	320	288	244	264	232
II	216	209	186	159	171
III	196	186	144	128	143
IV	203	170	150	113	132
V	348	316	288	238	238
VI	235	229	205	176	190
VII	314	272	268	235	237
VIII	238	193	204	162	190
Razem	2070	1863	1689	1475	1533
Procent	100,0	90,0	81,6	71,3	71,1

Tabela 4

Liczba i procent ośrodków gminnych, w których zlokalizowane są 4; 3; 2; 1 i 0 instytucji usługowych

Makroregiony	Liczba gmin	4	Procent	3	Procent	2	1	0	Procent ośrodków gminnych z 2; 1 i 0 instytucji
I	320	156	48,8	98	30,6	46	17	3	21,6
II	216	130	60,2	56	25,9	23	5	2	13,9
III	196	88	44,9	56	28,6	34	15	3	26,5
IV	203	75	36,9	55	27,1	38	26	9	36,0
V	348	148	42,5	110	31,6	59	26	5	25,9
VI	235	131	55,7	72	30,6	26	4	2	13,7
VII	314	166	52,9	88	28,0	41	13	6	19,1
VIII	238	120	50,4	62	26,1	38	14	4	23,5
Razem	2070	1014	49,0	597	28,9	305	120	34	22,1

da wieś tworzyła odrębną jednostkę organizacyjną, co sprzyjało wytwarzaniu się silniejszych więzi w obrębie wsi, ale nie ułatwiało różnicowania się wsi na ważniejsze i mniej ważne. Natomiast na terenie byłego zaboru rosyjskiego istniały gminy zbiorowe, skupiające 4-5 wsi. Przetrwały one po I wojnie i stały się pewnym wzorem dla reorganizacji i reformy samorządu terytorialnego wprowadzonego w 1935 r. dla całej Polski.

Ukształtowany obraz wyposażenia gmin w podstawowe instytucje usługowe jest poza czynnikiem administracyjnym wypadkową działania innych czynników, tj. istniejących potrzeb, możliwości inwestycyjnych, możliwości lokalizacyjnych i nierzadko przedsiębiorczości lub wręcz kaprysów osób decydujących o lokalizacji inwestycji. Usługi na wsi powstały w sposób ewolucyjny z dużą dozą żywiołowości. Stan rozmieszczenia usług jaki obecnie istnieje nie jest więc wynikiem konsekwentnie planowanego odgórnie układu. Z jednej strony znaczny stopień zróżnicowania gmin pod względem powierzchni, liczby gospodarstw indywidualnych, stopnia uspołecznienia, jakości dróg, a z drugiej strony — duży stopień zróżnicowania instytucji usługowych pod względem ich potencjału usługowego (wyposażenia w maszyny, środki transportowe, kadre) nie pozwala obiektywnie ocenić stanu zainwestowania i rozmieszczenia obiektów usługowych.

*

Program rozwoju usług produkcyjnych dla rolnictwa należy dostosować do przewidywanych potrzeb, których zakres i charakter wykazują dużą różnorodność w czasie i przestrzeni.

Rozwój potrzeb społecznych i gospodarczych, stopień możliwości ich zaspokojenia, także postęp techniczno-organizacyjny powodują kolejne ilościowe i jakościowe zmiany standardów oraz form zaspokajania potrzeb.

Prawidłowe rozmieszczenie usług produkcyjnych ma dla całego rolnictwa istotne znaczenie ze względu na ich dostępność, która jest podstawowym warunkiem skuteczności działania. Zależy ona od szeregu parametrów, takich jak: charakter i zakres świadczonych usług, powierzchni obsługiwanych użytków rolnych, promienia obsługi, sieci komunikacyjnej.

Wszelki schematyzm w koncepcjach lokalizacyjnych usług jest w naszych warunkach niepożądany, należy uwzględniać specyfikę poszczególnych regionów, a także mikroregionów.

Na omawiane zagadnienia nie można patrzeć w sposób statyczny, należy liczyć się z dynamiką rozwoju obsługi rolnictwa, ze zmianami zakresu czynności usługowych, wynikających ze zmieniających się potrzeb.

Z punktu widzenia kierunków i zasad przestrzennego kształtowania struktury i rozwoju usług istotne są zwłaszcza założenia i prognozy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w których przewiduje się wzrost produkcji rolnej oraz jej intensyfikację przy znacznym zmniejszeniu się liczby ludności rolniczej, wzrost uspołecznienia rolnictwa, zmiany struktury agrarnej gospodarstw nieuspołecznionych (zwiększanie obszaru go-

spodarstw, upraszczanie produkcji), rozwój specjalizacji, podnoszenie zawodowego poziomu rolników, a w konsekwencji wzrost wymagań rolników w odniesieniu do ekonomicznych i organizacyjnych warunków produkcji rolnej, wzrost funkcji obsługi rolnictwa, ogólny wzrost ekonomicznego potencjału ludności rolniczej itp.

Мария А. Шур

ПРОСТРАНСТВЕННЫЕ ФАКТОРЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Резюме

В труде рассматриваются факторы определяющие структуру и развитие пространственного формирования производственных услуг для сельского хозяйства. Этими факторами являются: цель и специфика производства, дифференциация структуры организации производства, изменчивость освоения сельскохозяйственных площадей во времени, организация обслуживающе-жилищных и технико-экономических центров, связанных функционально и пространственно с совокупностью системы заселения. Следующим рассматриваемым фактором является оценка существующего состояния в области снабжения гмины основными объектами обслуживания сельского хозяйства.

Maria A. Szczur

SPATIAL FACTORS OF THE PRODUCTION SERVICES FOR AGRICULTURE

Summary

In the work the factors conditioning the structure and development of the spatial formation of production services for agriculture are discussed. These factors are: aim and specificity of the production, differentiation of the production organization structure, variability in the management of agricultural areas in time, organization of the service-dwelling and technico-economic centres connected functionally and spatially in the wholeness of the settlement system. The next factor discussed is the estimation of existing state in the outfit of communes in basic objects of services for agriculture.